

Paweł ZIELIŃSKI

Sprawozdanie z IX Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Historia. Społeczeństwo. Edukacja” 28–29 września 2013 r.

Zapoczątkowane z inicjatywy prof. Kazimierza Rędzińskiego w 2000 r. konferencje naukowe organizowane przez Zakład Historii i Teorii Wychowania Instytutu Pedagogiki Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie¹ wraz z różnymi instytucjami naukowymi od kilku lat odbywają się corocznie, gromadząc uczestników z kraju i zagranicy. Organizatorzy zapewniają druk artykułów naukowych uczestników, zamieszczając je w zwartych publikacjach pokonferencyjnych, a także w roczniku „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Pedagogika”, który aktualnie posiada 6 punktów wg listy polskich czasopism naukowych MNiSW. Rocznik dostępny jest również w formie elektronicznej pod adresem: www.wp.ajd.czyst.pl/pedagogika/.

IX Międzynarodowa Konferencja Naukowa zatytułowana „Historia. Społeczeństwo. Edukacja” odbyła się w dniach: 28–29 września 2013 r. w Akademii im. J. Długosza w Częstochowie, skupiając, jak informował program konferencji, około osiemdziesięciu uczestników, z których prawie dwudziestu przyjechało z zagranicy, z kilku ośrodków naukowych Ukrainy i Słowacji, np. z Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie oraz z Uniwersytetu Żylińskiego. Jeśli chodzi o polskie ośrodki akademickie, to były one reprezentowane na konferencji przez naukowców m.in. z: Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Uniwersytetu

¹ Więcej informacji na temat Zakładu można odnaleźć w: P. Zieliński, *Zakład Historii i Teorii Wychowania Instytutu Pedagogiki Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie (1990–2013)*, [w:] *Edukacja – tradycja i współczesność. Księga Jubileuszowa dedykowana profesorowi Kazimierzowi Rędzińskiemu*, pod red. A. Majkowskiej i M. Łapota, Częstochowa 2013, s. 19–30.

Śląskiego, Uniwersytetu Szczecińskiego, Uniwersytetu Opolskiego, Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie oraz innych, w tym naukowców z AJD.

Sobotnie obrady konferencyjne już tradycyjnie otwarł JM Rektor AJD prof. dr hab. inż. Zygmunt Bąk. Następnie odbyły się dwie powiązane ze sobą uroczystości jubileuszowe poświęcone prof. dr. hab. Julianowi Dybcowi z Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz prof. dr. hab. Kazimierzowi Rędzińskiemu z Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Laudację prof. Juliana Dybca wygłosił prof. dr hab. Andrzej Meissner. W swej mowie nakreślił sylwetkę Jubilata i wymienił wybrane z pięćdziesięcioletniej kariery naukowej krakowskiego uczonego dokonania naukowe i dydaktyczne. Profesor Julian Dybiec jest uznawany za wybitnego badacza dziejów nauki, instytucji naukowych oraz kultury umysłowej Polski i Polaków żyjących w okresie od XVIII do XX wieku, ponadto historii i edukacji regionalnej². Licząc do 2012 r. na jego dorobek naukowy składa się z ponad 260 dzieł³. W tym samym okresie był promotorem 280 prac magisterskich, 6 doktorskich, recenzentem 25 prac doktorskich, 20 habilitacyjnych oraz 12 profesorskich. Chociaż są to tylko dane ilościowe, wskazują na talent i zaangażowanie naukowe uczonego⁴. Profesor brał również czynny udział we wcześniejszej edycji konferencji⁵, ponadto był recenzentem pracy habilitacyjnej dr hab. Jadwigi Suchmiel, zmarłej w 2014 r. wieloletniej pracownicy Zakładu Historii i Teorii Wychowania AJD w Częstochowie.

Drugą mowę jubileuszową poświęconą dokonaniom prof. AJD dr. hab. Kazimierza Rędzińskiego, związaną z czterdziestolecie pracy naukowej i jego sześćdziesiątymi piątymi urodzinami, wygłosił prof. dr hab. Janusz Sztumski. Jego dokładny biogram naukowy można odnaleźć w dedykowanej mu *Księdze Jubileuszowej*⁶.

Podczas obrad plenarnych, którym przewodniczyli: prof. dr hab. Janusz Sztumski oraz prof. dr hab. inż. Andrzej Kozera, wystąpiło kilku referentów. Prof. dr hab. Adam Suchoński z Uniwersytetu Opolskiego zaprezentował temat: *Współczesne wyznaczniki szkolnej edukacji historycznej*, podkreślając potrzebę wnikliwej analizy tej problematyki, nie tylko przez naukowców, ale też przez

² Por. A.K. Banach, *Sylwetka naukowa prof. Juliana Dybca*, w: *Virtuti et ingenio. Księga Pamiątkowa dedykowana Profesorowi Julianowi Dybcowi*, pod red. A.K. Banacha, Kraków 2013, s. 9 i nast.

³ W. Szymborski, *Bibliografia publikacji prof. dr. hab. Juliana Dybca*, [w:] tamże, s. 17–39.

⁴ W. Szymborski, *Wykaz prac magisterskich napisanych pod kierunkiem prof. dr. hab. Juliana Dybca*, [w:] tamże, s. 41–52; tenże, *Wykaz prac doktorskich napisanych od kierunkiem prof. dr. hab. Juliana Dybca*, [w:] tamże, s. 52; tenże, *Wykaz recenzji prac doktorskich*, [w:] tamże, s. 52–53; tenże, *Recenzje prac habilitacyjnych*, [w:] tamże, s. 53–54; tenże, *Wykaz recenzji profesorskich*, [w:] tamże, s. 54–55.

⁵ Por. P. Zieliński, *Sprawozdanie z VIII Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Edukacja w dobie postmodernizmu” 18–19 września 2012*, „Studia z Teorii Wychowania” 2013, nr 1 (6), s. 252–253.

⁶ *Biogram naukowy Jubilata*, [w:] *Edukacja – tradycja i współczesność...*, s. 13–17.

rząd kraju, i potrzebę jego zaangażowania się w działania na rzecz zadbania o rzetelność w prezentacji zdarzeń historycznych i udziału poszczególnych nacji w tych wydarzeniach, w szkolnych podręcznikach historii różnych krajów. Prof. dr hab. Grażyna Mendecka z Górnośląskiej Wyższej Szkoły Handlowej w Katowicach zaprezentowała temat: *Postawy wybitnych twórców wobec edukacji szkolnej*, w którym m.in. wykazała na przykładach, że wielu wybitnych przedstawicieli nauki, kultury i sztuki oraz wynalazców było miernymi uczniami, a nauczyciele szkolni nie byli w stanie rozpoznać ich talentów, bądź też ich nie docenili. Prof. dr hab. Jozef Pšenak z Uniwersytetu Żylińskiego zaprezentował w języku słowackim temat: *Stosunki słowacko-polskie w aspekcie historycznym i kulturowym*, wykazując związki i podobieństwa w omawianym aspekcie między tymi narodami. Ks. prof. dr hab. Dominik Kubicki z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu przedstawił złożony temat: *Prawda a kwestie egzystencji: człowieczy podmiot a edukacja jako kulturowa „inicjacja”, społeczeństwo a historia jako „wgląd” w swą cywilizacyjną tożsamość*. W wystąpieniu badacz rozpatrzył prawdy normatywne w kontekście kwestii kluczowych dla społeczeństwa polskiego, w tym edukacji oraz założeń społeczeństwa obywatelskiego i opartego na wiedzy, uwzględniając etapy rozwoju społeczeństw zachodnich. Z kolei prof. dr hab. Eleonora Sapia-Drewniak z Uniwersytetu Opolskiego przygotowała temat: *„Oświata Dorosłych” jako źródło do dziejów kształcenia zawodowego*, doceniając znacznie tego miesięcznika, wydawanego od 1950 roku, dla polskiej andragogiki. Prof. dr hab. Romuald Grzybowski z Uniwersytetu Gdańskiego przygotował wystąpienie na temat: *O genezie i założeniach „nowej” socjalistycznej pedagogiki polskiej i sposobach definiowania niektórych pojęć pedagogicznych. Spojrzenie z perspektywy okresu stalinowskiego*, wskazując na ideologiczny wymiar „pracy naukowej” wielu polskich pedagogów tego okresu.

Z uwagi na liczbę uczestników i zróżnicowanie tematów wystąpień organizatorzy stworzyli cztery sekcje tematyczne.

Pierwsza sekcja – pedeutologiczna – obradowała pod przewodnictwem dr hab. prof. AJD Danuty Marzec⁷. Kilka wystąpień w sekcji poświęcono problemom globalnym edukacji. Były to wystąpienia: dr Małgorzaty Piaseckiej z AJD w Częstochowie skupiające się na *Wyzwaniach dla edukacji europejskiej*, dr Marii Szwed z Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie dotyczące *Wpływu edukacji i kultury na rozwój społeczeństwa* oraz dr Ireny Polewczyk z Gliwickiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości roztrząsającej problem: *Dokąd zmierza polska oświata i polska nauka?* Kolejne wystąpienia wiązały się z refleksją nad rolą współczesnej szkoły. Można tutaj wymienić następujących prelegentów i ich tematy: prof. dr hab. Ewę Wysocką z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

⁷ Informacje o obradach w tej sekcji oparłem na maszynopisie sprawozdania dr Marii Janukowicz. W tym miejscu wyrażam też podziękowanie za pomoc w napisaniu sprawozdania dr. Mirosławowi Łapotowi.

oraz z GWSP: *Szkoła jako środowisko życia i codzienności ucznia – analiza teoretyczna i empiryczne egzemplifikacje percepcji i sposobu wartościowania szkoły przez uczniów*; mgr inż. Wioletę Sołtysiak z AJD: *Kultura organizacyjna jako czynnik sprzyjający zarządzaniu wiedzą*; mgr Katarzynę Kosno z AJD: „*Kiedyś dzieci były inne...*” – wyzwania dla współczesnej szkoły; mgr Adrianę Sarnat-Ciastko z AJD: „*Moja szkoła nie stanie się przeszkodą w mojej edukacji*” – obraz szkoły na podstawie motta uczniów i nauczycieli. Analiza wypowiedzi. Kolejne wystąpienia dotyczyły roli nauczyciela we współczesnej szkole. Problematykę tę podjęły: dr Beata Zajęcka z AJD: *Nauczyciel jako podmiot motywujący ucznia do nauki*; prof. AJD Danuta Marzec wspólnie z dr Agatą Woźniak-Krakowian z AJD: *Wypalenie zawodowe i poczucie bezradności nauczycieli w świetle badań własnych*; dr Monika Kowalczyk-Gnyp z AJD: *O komunikowaniu w edukacji i bezradności w relacjach nauczyciel-uczeń*; dr Beata Łukasik z AJD: *Refleksja nauczyciela w walce z jego bezradnością*; dr Maria Janukowicz z AJD: *Podzieleni przez nieufność*. Część z wymienionych autorów rozważała zespół bezradności nauczyciela w pracy z uczniami, ponadto dostrzeżono problem budzących wątpliwości metod edukacyjnych, podjęty w referacie dr Grażyny Szafraniec z Gliwickiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości: *Kontrowersyjne metody edukacji. Zagrożenia dla młodego nauczyciela*. Dwóch autorów w swych referatach skupiło się na wizji nauczyciela przyszłości: dr Małgorzata Kitlińska-Król z Gliwickiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości: *Pedagogzy w obliczu wyzwań społecznych* oraz dr Monika Adamska-Staroń z AJD: *Inny wśród nas, czyli o uczestnictwie w edukacji międzykulturowej (nie)formalnej*. Część tematów wystąpień dotyczyła problematyki metodologii badań pedagogicznych. Dr Ewa Golbik z Gliwickiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości opracowała temat: *Techniki socjometryczne jako narzędzie wspierające rozwiązywanie problemów szkolnych*, a mgr Karol Motyl z AJD przedstawił temat: *Metoda biograficzna w badaniach pedagogicznych*. Dwie prelegentki ze Lwowa skupiły się w swych wystąpieniach na problematyce przygotowania profesjonalnego studentów i absolwentów uniwersytetów. Dr Halina Piatakowa z Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie wygłosiła referat: *Specyfika przygotowania magistrów filologów w uniwersytetach Ukrainy, Polski i Rosji*, a doc. dr Nadia Zajackiwska z Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie przedstawiła temat: *Miejsce przedmiotów elektywnych w systemie dyscyplin pedagogicznych uniwersytetu klasycznego*⁸. W podsumowaniu obrad sekcji pedeutologicznej jej uczestnicy zgodzili się z tezą o konieczności wyposażenia nauczyciela w odpowiedni zestaw kompetencji, które zapewnią mu poczucie bezpieczeństwa zawodowego.

Obradom drugiej sekcji – psychologiczno-pedagogicznej – przewodniczyła prof. Grażyna Mendecka. Jej uczestnicy podjęli zróżnicowane tematy z obszaru nazywanego czasem „psychopedagogiką”. Dr hab. Ilona Żeber-Dzikowska

⁸ Rzadko spotykany termin „elektywny” oznacza zazwyczaj „obieralny”.

z Uniwersytetu im. Jana Kochanowskiego w Kielcach przygotowała temat: *Dobroczynność i filantropia w świetle wybranych teorii, pedagogicznej i socjologicznej*, idei bez wątpienia powiązanych, zwłaszcza w wymiarze świadczenia pomocy o charakterze materialnym i duchowym z obszarem działań pedagogicznych. Doc. dr Larysa Kowalczyk z Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie przedstawiła temat: *Metodologiczne zasady badań kulturalnych paradygmatów edukacji w kontekście wyzwań procesów globalizacji*. W podsumowaniu autorka stwierdziła, że konieczność modernizacji oświaty na Ukrainie wynika z uwarunkowań o charakterze globalnym i potrzeby wprowadzenia społeczeństwa ukraińskiego w kulturę o takim już wymiarze, co wymaga zmiany treści i metod kształcenia teoretycznego i praktycznego nauczycieli młodego pokolenia. Doc. dr Zinaida Lewczuk z Uniwersytetu im. A. Puszkina w Brześciu opracowała temat: *Edukacja innowacyjna jako socjalna instytucja rozwoju osoby*, dostrzegając w takiej właśnie edukacji czynnik zmiany osobowości w wymiarze kompetencji społecznych. Dr Ilona Copik z GWSP zaprezentowała temat: *Pedagogika miejsca – kultura lokalna jako fundament tożsamości człowieka*. Autorka skupiła się na zagadnieniu budowania tożsamości młodych ludzi w oparciu o tzw. „pedagogikę miejsca”, odwołując się do rozmaitych naukowych percepcji tego terminu. Dr Renata Pater z Uniwersytetu Jagiellońskiego przedstawiła temat: *Edukacja kulturalna w przestrzeniach muzealnych. Tradycja a współczesność*, dokonując porównania dawnych i współczesnych recepcji znaczeń badanej edukacji w odniesieniu do muzeów. Temat tego referatu zbiegł się w dużej mierze z tematem gościa z Ukrainy dr. Oleksiya Karamanowa. Mgr Aleksandra Huryn z Nauczycielsko-Metodycznego Centrum Oświaty miasta Lwowa przedstawiła temat: *Ujęcie technologiczne w nauczaniu sztuki we współpracy szkoły ogólnokształcącej i muzeum*. Mgr Maria Wasylyszyn z Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie skupiła się na *Koncepcji „storytellingu” w kontekście partnerstwa szkoły i muzeów*. „Opowiadanie” uznała autorka za skuteczną metodę pracy edukacyjnej w muzeum, rozwijającą wyobraźnię i kreatywność dzieci, łączącą ich wcześniej nabytą wiedzę z nowym „muzealnym” doświadczeniem. Dr Jana Dzuriakowa z Uniwersytetu Żylińskiego przedstawiła *Tatry w słoweńskiej i polskiej literaturze*, jako środowisko uzdrawiające z depresji i wzmacniające tożsamość narodową. Dr Elżbieta Kornacka-Skwara z AJD zaprezentowała temat: *Metody pomocy rodzinie w sytuacji trudnej oparte na mechanizmie sprzężeń zwrotnych*, wskazując, że jest on pomocny w przezwyciężaniu negatywnych skutków związanych z emigracją, zjawiskiem dotyczącym wiele polskich rodzin. W kolejnym wystąpieniu dr Elżbieta Napora z AJD skupiła się na *Relacjach z matką w rodzinie o odmiennej strukturze w ocenie adolescentów z południowej Polski*, dr Andrzej Skwara z AJD w Częstochowie przedstawił temat: *Wymiar kulturowy przemian we Francji w okresie Oświecenia*, a dr Agnieszka Kozerska z AJD zaprezentowała temat: *Przestrzenie edukacyjne seniorów w Polsce*. Zróżnicowanie w tematach prezentowanych na forum dru-

giej sekcji wskazuje – z jednej strony – na mnogość ważnych problemów zaledwie jednego działu pedagogiki, a z drugiej – na postępujący redukcjonizm w naukach społeczno-humanistycznych i rodzi pytanie, czy pojawiają się analizy globalne najważniejszych problemów współczesnej pedagogiki?

Obradom trzeciej sekcji – historyczno-oświatowej – przewodniczył prof. Andrzej Meissner. Jego własne wystąpienie dotyczyło *Nauczycielskiego nurtu badań nad twórczością Juliusza Słowackiego w Galicji*. Z kolei prof. dr hab. Krzysztof Jakubiak z Uniwersytetu Gdańskiego przedstawił temat: *Od idei badań nad dzieckiem do nauki o dziecku*, wskazując m. in. na genezę pedologii i jej miejsce w pedagogice. Dr hab. prof. AJD Eligiusz Małolepszy przygotował temat: *Wychowanie fizyczne i sport w szkolnictwie na wsi oraz w działalności Wiejskich Uniwersytetów Ludowych w II Rzeczypospolitej*. W programach szkół rolniczych męskich i żeńskich podanego okresu obecne były zajęcia z wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, a w Wiejskich Uniwersytetach Ludowych rozwijał się dodatkowo ruch turystyczny. Prof. dr hab. Svitlana Lupij z Narodowej Akademii Sztuk Pięknych we Lwowie skoncentrowała się na temacie: *Rodzina w malarstwie polskim: historyczno-kulturowe i artystyczne aspekty*. Autorka analizowała dzieła polskich malarzy, począwszy od średniowiecza do współczesności, m.in. P. Michałowskiego i S. Wyspiańskiego, zauważając, że obraz przedstawianej przez nich rodziny zmieniał się w zależności od uwarunkowań nie tylko artystycznych, ale również kulturowych i historycznych. Prof. dr hab. Witold Chmielewski z Uniwersytetu im. Jana Kochanowskiego w Kielcach – Filii w Piotrkowie Trybunalskim, przygotował temat: *Inicjatywy opanowania środowiska naukowego przez władzę po wyborach do sejmu 1947 r.* Z kolei dr hab. Jadwiga Suchmiel, prof. Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi opracowała temat: *Galicyjskie inspiracje w organizacji wypoczynku letniego dzieci i młodzieży szkolnej oraz ich kontynuacja w II Rzeczypospolitej*. Autorka wskazała, jak doszło do zastąpienia letniej zarobkowej pracy dzieci i młodzieży, często pozbawionej opieki i nadzoru dorosłych formami zorganizowanymi, jak kolonie letnie i innymi, które już taką opiekę zapewniały. Prof. dr hab. Vlasta Cabanowa z Uniwersytetu Żylińskiego przygotowała temat: *Etnopedagogika a wychowanie – edukacja międzykulturowa w szkole słowackiej*. Autorka wskazała m.in. na znaczenie rozwijania relacji z kulturą lokalną jako pierwszego etapu budowania relacji z kulturami: narodową i europejską. Prof. AJD Kazimierz Rędziński przygotował temat: *Żydowskie Towarzystwa Akademickie we Lwowie (1865–1939)*, korespondujący bezpośrednio z trzecim wymienionym w początkowej części sprawozdania obszarem jego badań naukowych. Dr hab. Elżbieta Magiera z Uniwersytetu Szczecińskiego przedstawiła temat: *Stanisław Thugutt (1873–1941) i jego koncepcja wychowania spółdzielczego*, analizując poglądy pedagogiczne tego polskiego polityka i publicysty okresu międzywojennego. Dr Teresa Drozdek-Małolepsza z AJD zajęła się *Problematyką wychowania fizycznego i sportu dzieci i młodzieży na łamach czasopisma „Start”*

(1927–1936). Prelegentka zwróciła m.in. uwagę na powiązanie wychowania fizycznego z przysposobieniem wojskowym oraz wychowaniem państwowym w okresie międzywojennym. Dr Barbara Łuczyńska z Uniwersytetu Jagiellońskiego zgłosiła temat: *Rola „Nieprzetartego Szlaku” Związku Harcerstwa Polskiego w integracji dziecka z niepełnosprawnością*. Doc. Andrij Prokip z Lwowskiej Akademii Komercyjnej we Lwowie przygotował temat: *Działalność Michała Hałuszczyńskiego (1878–1931) w sprawie rozwoju szkolnictwa ukraińskiego*, w którym starał się wykazać wkład tego działacza społeczno-politycznego w tworzenie się państwa ukraińskiego oraz narodowej edukacji ukraińskiej. Również kolejni uczestnicy obrad sekcji przygotowali swoje tematy: dr Mirosław Łopot z AJD: *Kwestia języka hebrajskiego w nauczaniu religii mojżeszowej w szkole publicznej na przykładzie szkolnictwa galicyjskiego doby autonomicznej*; mgr Izabela Wrona-Meryk z AJD: *Szkoła Handlowa Stowarzyszenia Kupców Polskich w Częstochowie w latach: 1939–1945*; mgr Katarzyna Zalas z AJD: *Działalność publicznej szkoły powszechnej nr 22 w Częstochowie w okresie międzywojennym* oraz mgr Izabela Zimoch-Piaskowska: *Działalność Związku Młodzieży Polskiej w liceach ogólnokształcących w Częstochowie (1948–1956)*.

Obradom w czwartej sekcji – komunikacji pragmatycznej – przewodniczył dr hab. prof. AJD Grzegorz Majkowski. Z uwagi na bezpośrednie uczestnictwo autora tego sprawozdania w obradach tej sekcji, zostaną one przedstawione nieco dokładniej. Pierwszy referat na temat: *Upowszechnianie walorów kulturoznawczych i krajoznawczych w obszarze badawczym glottodydaktyki aplikatywnej* wygłosił dr hab. prof. AJD Paweł Płusa. Szczególne zainteresowanie odbiorców wzbudziło zagadnienie dotyczące sposobów realizacji założeń pedagogiki międzykulturowej w rozwiniętych krajach europejskich. Doktorantka Oresta Klonstak z Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie przedstawiła temat: *Zasady filozoficzne organizacji akademickiego kształcenia w systemie uniwersyteckiej edukacji USA*. Autorka odwołując się do założeń filozofii pragmatyzmu, konstruktywizmu, postmodernizmu oraz pedagogiki krytycznej starała się wykazać, że w edukacji uniwersyteckiej w Stanach Zjednoczonych Ameryki nastąpiło wzmocnienie roli studentów w procesie edukacji, jak również zaznaczył się wzrost ich motywacji do nauki oraz odpowiedzialności za własne działania naukowe i społeczne. Jest to już odmienny obraz analizowanego tematu od przedstawianego przez Richarda Rorty’ego jeszcze w latach 90. XX wieku. Dr Oleksiy Karamanow z Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie przedstawił referat na temat: *Przestrzeń edukacyjna i środowisko nauczania w kontekście międzykulturowej komunikacji w muzeum*, z bogato ilustrowaną prezentacją multimedialną. Doktorantka Krystyna Kalahurka z wymienionego wyżej uniwersytetu zaprezentowała referat na temat: *Działalność naukowa i pedagogiczna F. Nauwenki w Uniwersytecie Lwowskim*. Wspomniany pedagog był jednym z pierwszych ukraińskich badaczy, którzy starali się obiektywnie, niezależnie od stanowiska moskiewskiego, ocenić dorobek A.S. Makarenki. Dr Julia Zajaczuk, rów-

niez z wyżej wymienionego uniwersytetu, zaprezentowała temat: *Europejskie reformy w szkolnictwie wyższym: główne cele, standardy i ich zastosowanie w różnych krajach*, wykazując się bardzo dobrą znajomością tematu, co jednocześnie świadczy o zaawansowanych badaniach dotyczących wymienionej wyżej problematyki na Ukrainie i w pewnym stopniu o gotowości części środowiska naukowego Ukrainy do przystąpienia do Unii Europejskiej. Dr Judyta Kabus z Politechniki Częstochowskiej przedstawiła temat: *Podręcznik multimedialny w dyskursie glottodydaktycznym*, prezentując m.in. wspomniany w tytule podręcznik w postaci płyty CD, co spotkało się ze szczególnym zainteresowaniem zwłaszcza ze strony prof. Plusy. Dr Oksana Zabolotna reprezentująca Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny w Humaniu na Ukrainie, przedstawiła temat: *Polityka oświatowa wobec wyzwań edukacji alternatywnej*. Dr Jarmila Zacharowa z Uniwersytetu Żylińskiego na Słowacji przedstawiła temat: *Porównanie rozwoju szkolnictwa wyższego w Słowacji w XX i XXI wieku*, wskazując m.in. na nieudane próby wzbogacenia kierunków kształcenia podjęte przez nowo powstałe szkoły wyższe na Słowacji, gdy zapotrzebowanie rynku na niektóre „modne” zawody szybko uległo wyczerpaniu. Ostatnim prelegentem w sekcji był dr Paweł Zieliński, który wygłosił referat na temat: *Wzorce starochińskiego humanizmu w edukacji*. Uzasadniając wybór tego tematu, autor wskazał na przesuwanie się centrum cywilizacyjno-kulturowego współczesnego świata na Daleki Wschód, obecność sporej ilości migrantów z Wietnamu w Polsce i powszechną nieznajomość ich kultury, powierzchowne traktowanie przez massmedia wzorców taoistycznych, konfucjańskich i buddyjskich, ale też ich silne oddziaływanie, zwłaszcza na młodzież. Ponadto niektóre wartości wspomnianych systemów mogłyby wesprzeć kulturę zdrowotną współczesnych Polaków.

Sprawozdanie relacjonuje w pewnym, dość ograniczonym wymiarze, przebieg przygotowanej i przeprowadzonej ze sporym rozmachem kolejnej edycji pedagogicznej konferencji naukowej, która objęła swą problematyką tematy eksplorowane w czterech sekcjach, mimo tego bardzo zróżnicowane. Udział wielu uczestników z Polski i zagranicy oraz bogactwo zaprezentowanych tematów wskazuje, że współczesna pedagogika jest wyraźnie nauką o charakterze interdyscyplinarnym, podejmującą liczne tematy z „pogranicza nauk”. Uczestnicy konferencji przedstawili wycinek ze swych zainteresowań i badań naukowych, dotyczący tradycyjnych problemów badawczych pedagogiki, ale też nowych, z których część wymaga natychmiastowej uwagi i gruntownego przeanalizowania. Taki był też zamysł organizatorów konferencji, połączenia tradycji i nowoczesności, wymiaru rozwoju osobowego i społecznego w temacie: „Historia. Społeczeństwo. Edukacja”. Ponadto liczne uczestnictwo w konferencji częstochowskiej naukowców z Ukrainy może w pewnym stopniu przysłużyć się wzmacnianiu pedagogiki w tym kraju, a szerzej – procesu demokratyzacji społeczeństwa ukraińskiego, z kolei wgląd w problematykę badawczą słowackich pedagogów może pogłębić refleksję nad nurtami badawczymi pedagogiki polskiej.